

Zbrodnia Katyńska

Zbrodnia katyńska – kwalifikowana jako zbrodnia komunistyczna, rozstrzelanie wiosną 1940 roku co najmniej 21 768 obywateli Polski, w tym ponad 10 tys. oficerów wojska i policji, na mocy decyzji najwyższych władz Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich zawartej w tajnej uchwale Biura Politycznego KC WKP z 5 marca 1940 roku (tzw. decyzja katyńska). Egzekucji ofiar, uznanych za „wrogów władzy sowieckiej” i zabijanych strzałami w tył głowy z broni krótkiej, dokonała radziecka policja polityczna NKWD. W latach 1940–1990 władze ZSRR zaprzeczały swojej odpowiedzialności za zbrodnię katyńską, lecz 13 kwietnia 1990 roku oficjalnie przyznały, że była to „jedna z ciężkich zbrodni stalinizmu”. Wiele kwestii związanych z tą zbrodnią nie zostało jak dotąd wyjaśnionych.

Wstęp do wydarzeń-polscy jeńcy w ZSRR

Polscy jeńcy wojenni wzięci do niewoli we wrześniu 1939 roku przez Armię Czerwoną zostali następnie wbrew konwencjom międzynarodowym przekazani NKWD, które skupiło ich w specjalnie utworzonym systemie obozów NKWD dla jeńców polskich, podlegającym Zarządowi ds. Jeńców Wojennych NKWD. Nastąpiło to po oddzieleniu oficerów od szeregowych i podoficerów, których przekazano stronie niemieckiej, skierowano do pracy przymusowej w obozach Gułagu lub zwolniono. NKWD aresztowało również funkcjonariuszy Policji Państwowej, KOP i innych formacji mundurowych (wraz z szeregowymi i podoficerami), a także osadników wojskowych, ziemian, fabrykantów i urzędników. Po różnych działaniach mających miejsce do marca 1940 roku, m.in. przemieszczeniach, wyselekcjonowaniu osób gotowych do współpracy po indywidualnych szczegółowych przesłuchaniach wszystkich jeńców, aresztowaniach w obozach, większość oficerów Wojska Polskiego i policjantów więzionych w ZSRR – ok. 15 tys. – skoncentrowano w trzech obozach specjalnych: obozie w Kozielsku (urządzonym w dawnej prawosławnej Pustelni Optyńskiej), obozie w Starobielsku i obozie w Ostaszkowie (gdzie przetrzymywani byli funkcjonariusze Policji, KOP, Straży Granicznej i Służby Więziennej), urządzonym w dawnej Pustelni Niłowo-Stołobieńskiej.

Cmentarze wojenne

W 1994 roku zawarto umowy z władzami rosyjskimi i ukraińskimi w sprawie budowy polskich cmentarzy wojennych.

- Cmentarz Ofiar Totalitaryzmu w Charkowie otwarto 17 czerwca 2000 roku (ok. 3800 jeńców obozu w Starobielsku i ok. 500 niezidentyfikowanych ofiar)
- Polski Cmentarz Wojenny w Katyniu otwarto 28 lipca 2000 roku (ok. 4400 jeńców obozu w Kozielsku)

- Polski Cmentarz Wojenny w Miednoje otwarto 2 września 2000 roku (ok. 6300 jeńców obozu w Ostaszkanie)
- Polski Cmentarz Wojenny w Bykowni otwarto 21 września 2012 roku (1992 obywateli polskich zamordowanych przez NKWD w 1940 roku, w tym ofiary z ukraińskiej listy katyńskiej).

Zbrodnia katyńska w kulturze, sztuce i muzyce

W 1995 roku w lubelskim wydawnictwie Norbentinum ukazała się międzynarodowa antologia poezji, dramatu i prozy pt. *Katyń w literaturze* (wyd. III poszerzone, Lublin 2010), opracowana przez prof. Jerzego R. Krzyżanowskiego, ze wstępem Włodzimierza Odojewskiego. Gromadzi polskie teksty literackie ponad 100 autorów zamieszkałych w różnych częściach świata. Wśród nich m.in.: Władysław Broniewski, Jerzy Ficowski, Ferdynand Goettel, Marian Hemar, Zbigniew Herbert, Kazimiera Iłakowiczówna, Józef Mackiewicz, Czesław Miłosz, Włodzimierz Odojewski, Kazimierz Wierzyński, Andriej Wozniesieński. Zbrodnia katyńska jest m.in. tematem wiersza Zbigniewa Herberta *Guziki*, a także piosenek:

- *Katyń* Jacka Kaczmarskiego(1986)
- *Katyń* zespołu Spółdzielnia Inwalidów (1990)
- *Ty człowiek jesteś?* zespołu Lao Che(2008)
- *1940* zespołu Gammadion (2008)
- *17 września* Pawła Kukiza(2009)
- *Cover Up* zespołu Tormentia(2010)
- *Katyń 1940 (Ostatni list)* Lecha Makowieckiego (2010)
- *Katyń 1940* zespołu Wilcze Stado (2011)
- *Katyń 1940* zespołu White Devils(2011)
- *Katyn* amerykańskiego zespołu First Strike (2011)
- *Katyńskie Łzy* zespołu Korytnica (2011)

W 1967 roku polski kompozytor Andrzej Panufnik napisał utwór orkiestrowy *Katyń Epitaph* (poprawiony w 1969 roku).

Upamiętnienie

W wielu miastach Polski i innych krajów powstały pomniki katyńskie i tablice pamięci poświęcone ofiarom. W Polsce i za granicą działają instytucje i organizacje społeczne zajmujące się upamiętnieniem zamordowanych oraz prowadzące prace badawcze nad zbrodnią katyńską, m.in. Muzeum Katyńskie w Warszawie, Fundacja „Golgota Wschodu”, Polska Fundacja Katyńska i Komitet Katyński (w latach 70., 80. i 90. XX wieku działał również Instytut Katyński). Działania na rzecz upamiętnienia ofiar prowadzą ich krewni, skupieni w Rodzinach Katyńskich i Federacji Rodzin Katyńskich.

Pamięć o mordzie na Polakach dokonany w 1940 r. przez najwyższe władze ZSRR, został po 1990 r., upamiętniony na Grobie Nieznanego Żołnierza w Warszawie napisem na jednej z tablic, „KATYN – CHARKÓW – MIEDNOJE 1940”.

W latach 1999–2000 i w 2012 roku na terenie Rosji i Ukrainy utworzono cmentarze wojenne części ofiar zbrodni katyńskiej (łącznie ok. 15 tys. osób): Polski Cmentarz Wojenny w Katyniu, Polski Cmentarz Wojenny w Miednoje, Cmentarz Ofiar Totalitaryzmu w Charkowie, Polski Cmentarz Wojenny w Kijowie-Bykowni. 13 kwietnia corocznie obchodzony jest Dzień Pamięci Ofiar Zbrodni Katyńskiej; organizowane są również Międzynarodowe Motocyklowe Rajdy Katyńskie. W 2008 roku w ramach programu „Katyń... ocalić od zapomnienia” rozpoczęto sadzenie Dębów Pamięci upamiętniających 21 857 zamordowanych. Ofiary zbrodni katyńskiej upamiętniono także na monetach i znaczkach pocztowych.

Krzyż Katyński w Krakowie 1990

Pomnik Katyński w Łodzi

Pomnik Katyński w Poznaniu 1997

Pomnik Katyński w Warszawie 1998

Pomnik Ofiar Zbrodni Katyńskiej we Wrocławiu 2000

Pomnik Ofiar Katynia w Katowicach 2001

Krzyż Katyński w Wadowicach

Trzy Krzyże u podnóża Świętego Krzyża

W naszej szkole posadzone jest siedem dębów upamiętniających zamordowanych w Katyniu 1940 roku:

- porucznik Czesław Dąbrowski syn Michała ur. 07 lipca 1907 roku w Ilży
- porucznik Adam Grzegorzótko syn Jana ur. 18 kwietnia 1899 roku w Zwoleniu
- podpułkownik Władysław Pięłowski syn Witalisa ur. 13 grudnia 1897 roku w Radomiu
- aspirant Policji Państwowej Stanisław Kwapisiewicz syn Wiktora ur. 27 lutego 1900 roku w Zwoleniu
- aspirant Policji Państwowej Stefan Zębala syn Józefa ur. 04 lipca 1884 roku w Ilży
- aspirant Policji Państwowej Aleksy Zygmunt syn Stanisława ur. 1893 roku w Radomiu
- aspirant Policji Państwowej Władysław Ukleja syn Andrzeja ur. 20 maja 1899 roku w Odechowie

Julita Budzyńska kl. VI

